

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.006.01.2020

Pan
Prof. UW dr hab. Marcin Pałys
Rektor
Uniwersytetu Warszawskiego
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/023 Kształcenie cudzoziemców na polskich uczelniach.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Uniwersytet Warszawski ¹ , ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. UW dr hab. Marcin Pałys, Rektor Uniwersytetu Warszawskiego ² od 2012 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Szacowanie możliwości kształcenia cudzoziemców 2. Prowadzenie rekrutacji na studia oraz kształcenie cudzoziemców 3. Planowanie i finansowanie kształcenia cudzoziemców 4. Współpraca właściwych podmiotów na rzecz wspierania kształcenia cudzoziemców
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2020 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Magdalena Żywicka, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LWA/69/2020 z 5 maja 2020 r. (akta kontroli tom I str. 1–2, 4-42)

¹ Dalej: Uniwersytet, Uczelnia lub UW.

² Dalej: Rektor.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK ocenia pozytywnie działania Uniwersytetu w latach 2017-2020 w zakresie kształcenia cudzoziemców. Rektor UW rzetelnie i zgodnie z prawem realizował działania związane z kształceniem cudzoziemców, obejmujące rekrutację na studia, planowanie i finansowanie kształcenia oraz współpracę w tym zakresie z innymi podmiotami.

Uczelnia diagnozowała potrzeby dotyczące kształcenia cudzoziemców i realizowała program wieloletniego rozwoju pn. „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”⁵.

Rektor corocznie dokonywał analiz umiędzynarodowienia studiów na Uczelni. Rekrutacja na wszystkie kierunki studiów odbywała się zgodnie z przyjętymi w tym zakresie przez Senat Uczelni regulacjami⁶. Decyzje Rektora o przyjęciu na studia, zwolnieniu z opłat i przyznawaniu stypendiów były wydawane zgodnie z prawem.

Rektor przekazywał Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego⁷, Komendantowi Głównemu Straży Granicznej oraz dyrektorowi Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej⁸ rzetelne dane dotyczące przyjmowanych na studia cudzoziemców.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Szacowanie możliwości kształcenia cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą na UW studiowało¹⁰ 171 967 osób na 156 kierunkach studiów, w tym 10 424 cudzoziemców na 131 kierunkach. W roku akademickim 2019/2020 liczba studentów (ogółem) w stosunku do roku 2016/2017 zmalała o 8,7%, a studentów cudzoziemców wzrosła o 18,8%. W roku akademickim 2019/2020 uruchomiono 68 nowych kierunków kształcenia¹¹.

Najwięcej studentów (ogółem) na Uczelni kształciło się w roku akademickim 2016/2017 na kierunku prawo (4 034 studentów), finanse, rachunkowość i ubezpieczenia (2 831 studentów) i zarządzanie (2 677 studentów), w 2019/2020 na kierunku prawo (3 392 studentów), finanse, rachunkowość i ubezpieczenia (1 747 studentów) i zarządzanie (2 533 studentów). Studenci cudzoziemcy w 2016/2017 wybierali najczęściej kierunki takie jak: Undergraduate Programme in International Relations (208 studentów), finanse, inwestycje i rachunkowość (192 studentów) i stosunki międzynarodowe (173 studentów), a w 2019/2020: Undergraduate Programme in International Relations (189 studentów), finanse, inwestycje i rachunkowość (285 studentów) i stosunki międzynarodowe (182 studentów).

Na studiach I stopnia w roku 2016/2017 studiowało 23 489 studentów, w tym 1 197 cudzoziemców, a w 2019/2020 22 578 studentów, w tym 1 352 cudzoziemców. Na studiach II stopnia w roku akademickim 2016/2017 studiowało 14 433 studentów, w tym 851 cudzoziemców, a w 2019/2020 12 212 studentów, w tym 1087

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Uchwała nr 209 z 3 listopada 2015 r. (MP z 2015 r. poz. 1124), dalej program rozwoju.

⁶ Senat Uczelni określał warunki i tryb rekrutacji na studia zgodnie z art. 169 ust. 2 i 196 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2183 ze zm.), dalej „ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym” oraz zgodnie z art. 70 ust. 1 i art. 200 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85), dalej „ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”.

⁷ Dalej MNiSW.

⁸ Dalej BUWiWM.

⁹ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Studia I stopnia, studia II stopnia, jednolite studia magisterskie oraz studia III stopnia.

¹¹ 26 kierunków na studiach I stopnia, 41 kierunków na studiach II stopnia i 1 kierunek na studiach jednolitych magisterskich.

cudzoziemców. Na studiach III stopnia i w szkołach doktorskich liczba kształcących się wyniosła 12 243 osób , w tym 1146 cudzoziemców.

(akta kontroli tom I str. 287-314; tom II str. 212-238)

Na potrzeby sprawozdawczości Rektora UW dokonywano¹² analizy trendów rekrutacji cudzoziemców oraz przyczyn ich zmian, np. spadku liczby studiujących cudzoziemców w 2019 r., który spowodowany był zmianą wymogów i procedur rekrutacyjnych wobec kandydatów ze świadectwami zagranicznymi¹³. Ponadto corocznie analizowano potrzeby związane z rekrutacją cudzoziemców m.in. zasady i terminy rekrutacji na studia, dostosowanie procedur do obowiązujących przepisów prawa, limity przyjęć, bieżące potrzeby w zakresie obsługi administracyjnej oraz dane statystyczne w zakresie m.in. krajów pochodzenia studentów, wydziałów, na jakich odbywają studia. Uczelnia nie szacowała kosztów i dochodów związanych z kształceniem cudzoziemców z uwagi na obowiązujące zasady prowadzenia analityki finansowej w UW, które nie wyróżniają odrębnej kategorii studentów cudzoziemców.

(akta kontroli tom I str.46-71, 399)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Organy uczelni dysponowały informacjami dotyczącymi liczby cudzoziemców odbywających i podejmujących kształcenie na uczelni, w tym na poszczególnych poziomach i kierunkach studiów, a także dokonywały okresowych analiz trendów rekrutacji i ich przyczyn oraz szacowania potrzeb związanych z kształceniem cudzoziemców.

OBSZAR

2. Prowadzenie rekrutacji na studia oraz kształcenie cudzoziemców.

Opis stanu
faktycznego

2.1. Senat Uczelni ustalał, uwzględniając zasady rekrutacji cudzoziemców zgodnie z wymogami określonymi w art. 169 ust. 2 i 196 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym oraz w art. 93 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁴, warunki i tryb prowadzenia rekrutacji na wszystkie kierunki studiów¹⁵. W latach 2016/2017-2018/2019 zgodnie z art. 43 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, procedura rekrutacyjna na studia każdego stopnia dla cudzoziemców była podzielona na dwie, odrębne ścieżki rekrutacyjne:

- postępowanie kwalifikacyjne dla osób podejmujących studia na zasadach obowiązujących obywateli polskich,
- postępowanie kwalifikacyjne dla osób podejmujących studia na zasadach innych niż obowiązujące obywateli polskich.

Od roku 2019/2020 rekrutacja cudzoziemców nie była podzielona na odrębne ścieżki rekrutacyjne.

Postępowania rekrutacyjne prowadzone były przez komisje rekrutacyjne wydziałów i pozawydziałowych jednostek naukowo-dydaktycznych UW oraz nadzorowane przez Uczelnianą Komisję Rekrutacyjną. Po weryfikacji dokumentów złożonych przez kandydata, komisje rekrutacyjne podejmowały decyzje w sprawie przyjęcia na studia w stosunku do cudzoziemców podejmujących studia na zasadach obowiązujących obywateli polskich. Decyzje w sprawie przyjęcia na studia

¹² Biuro ds. Rekrutacji, Biuro Spraw Studenckich, Biuro ds. Studiów Doktoranckich i Kształcenia Podyplomowego.

¹³ Wyniki analizy zostały zaprezentowane na posiedzeniu Senatu UW w 2019 roku.

¹⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 1481 ze zm.

¹⁵ Uchwały w sprawie warunków, trybu i terminów postępowania rekrutacyjnego na studia pierwszego stopnia, jednolite studia magisterskie i studia drugiego stopnia na Uniwersytecie Warszawskim: nr 379 z dnia 20 maja 2015 r.; nr 585 z dnia 18 maja 2016 r.; nr 139 z dnia 24 maja 2017 r.; nr 378 z dnia 19 grudnia 2018 r. Opublikowane w elektronicznym dzienniku na stronie <https://monitor.uw.edu.pl>.

w stosunku do cudzoziemców podejmujących studia na zasadach innych niż obowiązujące obywateli polskich podejmował Rektor Uniwersytetu.

(akta kontroli tom I str. 4-42, 113-150)

2.2. Na studia w UW cudzoziemcy byli przyjmowali zgodnie z wymaganiami wynikającymi z przepisów prawa, w tym z regulacji wewnętrznych Uczelni¹⁶.

Rektor Uniwersytetu corocznie określał listę dokumentów wymaganych od kandydatów zakwalifikowanych na studia w latach 2016/2017–2018/2019¹⁷. Wymagano m.in. świadectwa dojrzałości w przypadku ubiegania się o przyjęcie na studia I stopnia lub jednolite studia magisterskie, tytułu licencjata, magistra, inżyniera lub dyplomu równorzędnego w przypadku ubiegania się o przyjęcie na studia II stopnia. Studenci cudzoziemcy¹⁸ przedstawiali świadectwo dojrzałości lub dyplom ukończenia studiów licencjackich lub równorzędnym, dokument potwierdzający znajomość j. angielskiego (co najmniej na poziomie B2 potwierdzony certyfikatem, dyplomem zagranicznym lub ukończonym rocznym kursem przygotowawczym Foundation Year w UW) lub j. polskiego (roczny kurs przygotowawczy lub certyfikat znajomości j. polskiego).

(akta kontroli tom I str. 4-22, 31-42, 113-150; tom II str. 22-26, 190-193)

2.3. W latach 2016-2020 do UW wpłynęło 12 722 wniosków cudzoziemców, dotyczących podejmowania i odbywania studiów, kształcenia w szkołach doktorskich, studiów podyplomowych, kształcenia specjalistycznego i innych form kształcenia (w roku akademickim 2016/2017 – 2 639, w roku akademickim 2017/2018 – 3 305, w roku 2018/2019 – 3 742 oraz w 2019/2020 – 3 036). W okresie objętym kontrolą wydano łącznie 3 060 decyzji Rektora UW, z tego: w roku akademickim 2016/2017 – 636, w roku akademickim 2017/2018 – 689, w roku akademickim 2018/2019 – 650 oraz w roku akademickim 2019/2020 – 1 088).

(akta kontroli tom I str. 331-341, 398)

Decyzje administracyjne w sprawie podjęcia studiów I stopnia, II stopnia oraz jednolitych magisterskich studiów przez cudzoziemców wydawane były w okresie objętym kontrolą zgodnie z zasadami rekrutacji uchwalonymi przez Senat, obowiązującymi w danym roku akademickim. Wszystkie badane decyzje miały charakter decyzji administracyjnych, w rozumieniu art. 107 §1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego¹⁹

(akta kontroli tom I str. 331-341, 398; tom II str. 207-210)

2.4. Cudzoziemcy w latach 2016-2020 w UW mieli możliwość ubiegania się o przyjęcie na studia prowadzone w j. polskim lub angielskim²⁰. Osoby z zagranicy mogły być przyjmowane na studia I stopnia, studia II stopnia oraz jednolite studia magisterskie na Uniwersytecie:

– prowadzone w j. polskim pod warunkiem, że m.in. ukończyły roczny kurs przygotowawczy do podjęcia nauki w języku polskim w jednostkach wyznaczonych przez MNiSW, posiadały certyfikat znajomości języka polskiego wydany przez

¹⁶ Badaniem objęto dokumentację (teczek akt osobowych studentów) dwudziestu cudzoziemców przyjętych na studia I stopnia, prowadzonych w j. angielskim, na Wydziale Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UW na kierunku studiów: „Undergraduate Programme in International Relations. Po pięciu studentów cudzoziemców przyjętych na rok akademicki 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020.

¹⁷ Zarządzenia Rektora w sprawie szczegółowych unormowań dotyczących postępowania rekrutacyjnego na studia pierwszego stopnia, jednolite studia magisterskie i studia drugiego stopnia na Uniwersytecie Warszawskim na rok akademicki: nr 9 z dnia 25 stycznia 2016 r.; 14 z dnia 30 stycznia 2017 r.; nr 9 z dnia 18 stycznia 2018 r.; nr 18 z dnia 22 lutego 2019 r. zmienionego zarządzeniem nr 40 z dnia 8 kwietnia 2019 r.

¹⁸ Badaniem objęto dokumentację (teczek akt osobowych studentów) 20 cudzoziemców przyjętych na studia I stopnia, prowadzonych w języku angielskim na Wydziale Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UW na kierunku studiów „Undergraduate Programme in International Relations”.

¹⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 256 ze zm. Dalej: KPA.

²⁰ W 2017 roku na 25 kierunkach, w 2018 roku na 26 kierunkach, w 2019 roku na 27 kierunkach studiów. Dane pochodzą ze Sprawozdań Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z działalności Uczelni za rok 2017, 2018 i 2019.

Państwową Komisję Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, lub uzyskały potwierdzenie UW, że ich przygotowanie oraz stopień znajomości j. polskiego pozwalają na podjęcie studiów w j. polskim²¹.

– prowadzone w j. angielskim pod warunkiem, że m.in. legitymowali się dokumentem potwierdzającym znajomość j. angielskiego co najmniej na poziomie biegłości językowej B2, potwierdzonej odpowiednim certyfikatem, legitymowali się świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem potwierdzającym ukończenie za granicą szkoły ponadpodstawowej, w której zajęcia były prowadzone w języku angielskim; ukończyli roczny kurs przygotowawczy do podjęcia studiów w j. angielskim Foundation Year²² w Uniwersytecie oraz w wyniku pomyślnie zdanego egzaminu kończącego kurs otrzymali certyfikat na poziomie B2 wydany przez Radę Koordynacyjną ds. Certyfikacji Biegłości Językowej UW.

Uniwersytet w latach 2017-2020 organizował kursy językowe dla osób przygotowujących się do podjęcia studiów w Polsce (m.in. kurs przygotowujący cudzoziemców do podjęcia studiów w j. angielskim na UW).

(akta kontroli tom I str. 4-42, 113-138, 401)

2.5. Warunkiem ukończenia studiów oraz zaliczenia każdego semestru w UW przez studenta, w tym cudzoziemca było osiągnięcie efektów kształcenia określonych w programie studiów, którym przypisano odpowiednią liczbę punktów ECTS²³. Uniwersytet umożliwił studentom cudzoziemcom realizującym kształcenie na uczelni²⁴ zdobywanie liczby punktów ECTS przypisanych do zajęć na określonym kierunku studiów.

(akta kontroli tom I str. 113-138, 402-453)

2.6. W okresie objętym kontrolą Polska Komisja Akredytacyjna²⁵ przeprowadziła 28 ocen programowych (25 zakończonych decyzją o ocenie programowej) na kierunkach realizowanych w Uniwersytecie²⁶. Podczas dokonywanych akredytacji PKA nie formułowała rekomendacji związanych z kształceniem cudzoziemców, gdyż przyjęte przez nią kryteria oceny dotyczyły innych aspektów umiędzynarodowienia. Kryterium 6 „Umiędzynarodowienia procesu kształcenia” zostało na dziesięciu akredytowanych kierunkach ocenione „W pełni”, a na dziewięciu „Wyróżniające”. W uzasadnieniu decyzji znalazły się rekomendacje do przyznania „Certyfikatu Otwarty na świat – doskonałość we współpracy międzynarodowej” dla kierunku finanse, inwestycje i rachunkowość – jednym z trzech najbardziej popularnych kierunków wśród cudzoziemców studiujących w UW.

²¹ Szczegółowe zasady postępowania rekrutacyjnego, co roku, określone były w załączniku do uchwały Senatu Uniwersytetu Warszawskiego w sprawie warunków, trybu i terminów postępowania rekrutacyjnego na studia pierwszego stopnia, jednolite studia magisterskie i studia drugiego stopnia na Uniwersytecie Warszawskim dla danego kierunku studiów z podziałem na rodzaje świadectw/dyplomów oraz ścieżki rekrutacyjne - cudzoziemcy podejmujący studia na zasadach obowiązujących obywateli polskich oraz cudzoziemcy podejmujący studia na zasadach innych niż obowiązujące obywateli polskich.

²² Kandydaci na roczny kurs przygotowawczy przyjmowani byli na podstawie udokumentowanej znajomości języka angielskiego na poziomie przynajmniej B1 ESOKJ. Potwierdzenie kompetencji językowych następowało w drodze przedłożenia certyfikatu wymienionego w załączniku nr 2 do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 września 1999 r. w sprawie sposobu przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego w służbie cywilnej (Dz. U. Nr 79, poz. 894, z 2003 r. Nr 96, poz. 875 oraz z 2005 r. Nr 266, poz. 2230).

²³ European Credits Transfer System - Europejski System Transferu Punktów.

²⁴ Badaniem objęto karty okresowych osiągnięć (I semestr studiów) dwudziestu studentów cudzoziemców studiujących na Wydziale Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UW na kierunku „Undergraduate Programme in International Relations”.

²⁵ Dalej PKA.

²⁶ W 2017 roku PKA ocenę wyróżniającą przyznała kierunkom: iberystyka, filologia iberyjska, kulturoznawstwo – wiedza o kulturze. Ocenę pozytywną otrzymały kierunki: europeistyka – studia europejskie, filologia polska, gospodarka przestrzenna, filologia włoska, filologia nowogrecka, germanistyka i filologia ugrofińska. W 2018 roku PKA ocenę wyróżniającą przyznała kierunkom: artes liberales, filologia klasyczna i studia śródziemnomorskie. Ocenę pozytywną otrzymały kierunki: nauczanie języków obcych, slawistyka, filologia bałtycka, finanse, rachunkowość i ubezpieczenia, filologia angielska, filologia romańska i studia amerykanistyczne. W 2019 roku PKA ocenę pozytywną przyznała kierunkom: ekonomia, finanse, inwestycje, rachunkowość, informatyka i ekonometria.

PKA²⁷ oceniła, że Uczelnia realizując jeden z podstawowych celów tego kierunku zwiększyła stopień internacjonalizacji studiów od czasu ostatniej oceny z 5% do ok 25%. Jako dobrą praktykę dla kierunku wskazano m.in.: możliwość przygotowania się studentów do branżowych licencji CFA i ACCA²⁸, wsparcie dla studiujących w j. angielskim cudzoziemców (kursy matematyczne i ekonomiczne, rok zerowy przygotowujący do studiów w j. angielskim). W raporcie samooceny UW dla tego kierunku ²⁹ wskazano ponadto, że zwiększenie stopnia umiędzynarodowienia było osiągane poprzez prowadzenie studiów w j. angielskim na wszystkich poziomach studiów – wszystkie kluczowe przedmioty były prowadzone w wersjach angielskiej i polskiej. Od każdego studenta studiów I stopnia UW wymaga się zdania j. angielskiego na poziomie minimum B2 oraz udziału w lektoratach języka angielskiego biznesowego/ekonomicznego. Dużym zainteresowaniem na Uczelni cieszą się również kursy j. polskiego dla cudzoziemców. Wymiana międzynarodowa studentów w UW obejmuje wszystkie kontynenty i nie jest skoncentrowana tylko na państwach Europy wschodniej położonych blisko granic Polski.

(akta kontroli tom I str. 113-138, 151-266)

2.7. W latach 2017-2020 na Uniwersytecie działał system zapewnienia jakości kształcenia³⁰, który obejmuje proces kształcenia na studiach I, II, III stopnia oraz jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe, a także szkoły doktorskie. W ramach przedmiotowego systemu prowadzone są regularne badania, dotyczące jakości kształcenia m.in. dla absolwentów UW z wykorzystaniem ankiety ogólnouniwersyteckiej, ankiet jednostek dydaktycznych, metod badań jakościowych, analizy danych pochodzących ze źródeł administracyjnych Uniwersytetu³¹.

Prorektor wyjaśniła, że Uniwersytet monitoruje losy absolwentów cudzoziemców w głównym stopniu podejmujących zatrudnienie na terytorium RP. Wielu absolwentów UW cudzoziemców podejmuje zatrudnienie m.in. w misjach dyplomatycznych, konsulatach, instytucjach kultury. Uniwersytet przygotowuje schemat analiz karier cudzoziemców, które zostaną przeprowadzone jesienią tego roku na podstawie najnowszych danych Ogólnopolskiego Systemu Monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów Szkół Wyższych (ELA). Spodziewane jest udostępnienie szczegółowych wyników prowadzonych analiz, które dotyczyć będą absolwentów – cudzoziemców z roczników 2014-2018 oraz studentów cudzoziemców z lat 2014-2019. W przypadku ścieżek edukacyjnych studentów – cudzoziemców analizy obejmą m.in. zjawisko przerywania studiów.

(akta kontroli tom I str. 267-286, tom II str. 211)

W latach 2017-2020 Uniwersytet wypłacił 746 stypendiów studiującym cudzoziemcom na kwotę 538,6 tys. zł³². 10 studentów, którzy ukończyli studia w terminie otrzymało stypendia w łącznej wysokości 73,3 tys. zł. 30 studentów, skreślonych z listy studentów otrzymało stypendia w łącznej wysokości 225,9 tys. zł. Głównymi przyczynami skreślenia z listy studentów cudzoziemców było nieuzyskanie zaliczenia semestru lub roku w określonym terminie oraz niezłożenia w terminie egzaminu dyplomowego.

(akta kontroli tom I str. 393-396; II str. 189)

²⁷ Raport zespołu orzekającego PKA dla kierunku studiów „Finanse, inwestycje i rachunkowość” po przeprowadzonej wizytacji w dniach 13-14 maja 2019 r.

²⁸ Chartered Financial Analyst oraz Association of Chartered Certified Accountants.

²⁹ Jeden z trzech najbardziej popularnych kierunków wśród studentów cudzoziemców.

³⁰ Zarządzenie nr 56 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 3 października 2012 r. oraz od 1 grudnia 2019 r. – Zarządzenie nr 163 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 8 listopada 2019 r. w sprawie systemu zapewnienia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim.

³¹ Raporty dotyczące absolwentów kierunku „stosunki międzynarodowe” najpopularniejszego wśród cudzoziemców w UW, którzy ukończyli studia w 2017 r. są publikowane na stronie <https://ela.nauka.gov.pl/reports/pl/kier>.

³² W tym: w 2017 r. 241 stypendiów na kwotę 183,9 tys. zł; w 2018 r. 239 stypendiów na kwotę 164,9 tys. zł; w 2019 r. 227 stypendiów na kwotę 163,0 tys. zł; do 31 marca 2020 r. 39 stypendiów na kwotę 26,0 tys. zł.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

NIK ocenia pozytywnie działania Uczelni związane z ustalaniem warunków i trybu rekrutacji na studia. Decyzje Rektora dotyczące podejmowania i odbywania studiów, były realizowane na podstawie jasno określonych, opublikowanych kryteriów. W trakcie kształcenia uwzględniano umiejętności językowe cudzoziemców i umożliwiano uzyskiwanie wymaganej programem kształcenia liczbę punktów ECTS.

3. Planowanie i finansowanie kształcenia cudzoziemców.

3.1. Uczelnia dokonywała bieżących analiz obszarów planowanego rozwoju³³ m.in. jej umiędzynarodowienia, w ramach systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz dla potrzeb sprawozdawczych, gdzie podsumowywano wyniki analiz w zakresie rozwoju kierunków oferowanych studiów oraz możliwości kształcenia w języku angielskim. Analizowano m.in. liczbę studentów i dynamikę zmian, prowadzone kierunki i rodzaje studiów, liczbę studentów zagranicznych oraz kadrę międzynarodową i międzynarodowe programy kształcenia.

Ponadto analizy potrzeb Uczelni dokonano w ramach opracowania programu wieloletniego rozwoju pn. „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”³⁴, gdzie wskazano na brak odpowiedniej infrastruktury dydaktycznej i socjalnej, zmniejszający konkurencyjność UW w pozyskiwaniu studentów i doktorantów z zagranicy; niską konkurencyjność w stosunku do najlepiej rozwiniętych ośrodków naukowych w EU i na świecie, która często wynika z braku odpowiednio dostępnej i rozwiniętej infrastruktury laboratoryjnej, transdyscyplinarnej i skierowanej na współpracę z otoczeniem.

Rada Ministrów ustanawiając ww. program rozwoju, określiła cele do realizacji, m.in. wzmocnienie międzynarodowej pozycji UW, dostosowanie infrastruktury do wymogów transdyscyplinarności i współpracy; planowane działania (inwestycje w infrastrukturę, np. budowa osiedla akademickiego, bazy kulturalno-sportowej); terminy realizacji poszczególnych zadań (lata 2016-2025) wraz z określeniem szacunkowych kosztów (łącznie 970 110,5 tys. zł, w tym 25 000,0 tys. zł ze środków UW); mierniki realizacji programu (przyrost powierzchni całkowitej budynków oraz oddanie obiektów do użytkowania). W 2019 r. w trakcie realizacji było 10 inwestycji, a dwie zostały zakończone (przebudowa podziemi BUW na potrzeby zajęć sportowych i gmachu w al. Ujazdowskich). Program rozwoju był w swoich założeniach zgodny ze Strategią średnioterminową UW na lata 2014 - 2018³⁵ określającą cele Uczelni m.in. jako: osiągnięcie wysokiej sprawności organizacyjnej; poprawę jakości kształcenia i poszerzenie oferty kształcenia na Uniwersytecie m.in. studia po angielsku; zapewnienie materialnych warunków rozwoju (m.in. inwestycje i poprawa warunków kształcenia i prowadzenia badań na Uniwersytecie).

(akta kontroli tom I str. 276-286, 349-392; tom II str. 27-30, 55)

Prorektor UW wyjaśniła, że organy Uczelni koncentrowały swoje działania związane z kształceniem cudzoziemców na podwyższeniu jakości oferowanych studiów oraz rozwijaniu współpracy i umów międzynarodowych poprzez promocję uczelni budując markę Uniwersytetu w otoczeniu międzynarodowym. Od 2016 roku Uniwersytet realizuje program wieloletni „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”. Jego celem jest

³³ „Strategia UW” została uchwalona przez Senat 13 marca 2002 roku. 17 grudnia 2008 przyjęto jej obecnie obowiązującą – rozszerzoną wersję. 25 czerwca 2014 roku Senat UW przyjął Strategię średnioterminową Uniwersytetu Warszawskiego na lata 2014-2018, będącą uszczegółowieniem Strategii z grudnia 2008 roku. Uniwersytet pracuje nad nową Strategią dla uczelni. Obecnie Uczelnia działa w oparciu o Strategię Rozwoju poszczególnych Wydziałów na lata 2018-2020.

³⁴ Program wieloletni został przyjęty przez rząd RP 3 listopada 2015 roku dwukrotnie aktualizowany: 13 stycznia 2017 r. i 19 lipca 2018 r.

³⁵ Uchwała Senatu UW nr 248 z 25 czerwca 2014 r.

ożywienie potencjału nauk humanistycznych i społecznych, wzmocnienie międzynarodowej pozycji Uczelni, a także zwiększenie wpływu Uniwersytetu na otoczenie społeczne i gospodarcze. Jednym z celów szczegółowych programu jest wspieranie umiędzynarodowienia m.in. przez stworzenie odpowiednich warunków studiowania, pracy i mieszkania dla zagranicznych studentów i pracowników. W latach 2018-2022 realizowany jest również Program zintegrowanych działań na rzecz rozwoju Uniwersytetu, który służy kompleksowemu rozwojowi Uczelni. W założeniach swych ma również działania związane z kształceniem studentów cudzoziemców, m.in. stworzenie nowych kierunków studiów II stopnia, w tym w j. angielskim, a także modyfikacja istniejących programów, wzbogacenie oferty dla doktorantów³⁶.

(akta kontroli tom II str. 276-286, 349-392; tom II str. 27-30, 55)

3.3 W latach 2017-2020 w Uniwersytecie jedynym dokumentem określającym zasady rocznego funkcjonowania uczelni był przyjmowany przez Senat UW plan rzeczowo-finansowy za każdy rok budżetowy, w którym Uczelnia planowała m.in. wysokość dotacji budżetowych, opłaty za świadczone usługi edukacyjne, fundusz stypendialny, liczbę studentów ogółem (studia stacjonarne i niestacjonarne).

(akta kontroli tom II str. 56)

3.4 W okresie objętym kontrolą Uczelnia realizowała rocznie od 6 do 26 projektów i przedsięwzięć związanych z kształceniem cudzoziemców, na które wydatkowała 19 726,1 tys. zł, finansowane ze środków UE, środków własnych i opłat słuchaczy.

(akta kontroli tom I str. 331-347; tom II str. 201-206)

W ramach pomocy dla cudzoziemców, UW wraz Centrum Polonicum organizował kursy j. polskiego. W ciągu roku akademickiego odbywały się kursy trymestralne (trymestry: jesienny, zimowy, wiosenny) skierowane do studentów samodzielnie uiszczających opłatę za zajęcia. Uczestnikami zajęć byli dorośli słuchacze, których celem była nauka j. polskiego i kultury polskiej na poziomie akademickim, ale nie byli studentami UW. Program kursu jest zgodny z założeniami systemu państwowej certyfikacji j. polskiego jako j. obcego. W III trymestrze 2017/2018 w kursie wzięło udział 79 uczestników, którzy dokonali wpłaty własnej za kursy w wysokości 133,7 tys. zł.

(akta kontroli tom II str. 167-179)

3.5 Prorektor ds. studentów wyjaśniła m.in. że stacjonarna działalność dydaktyczna Uniwersytetu jest finansowana z subwencji (na podstawie art. 366 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) na podstawie podziału ministerialnego opartego o algorytm, a nie na podstawie ponoszonych przez Uczelnię kosztów. Uniwersytet nie prowadzi rozbudowanej ewidencji księgowej w tym zakresie, ograniczając ją wyłącznie do poziomu wymaganego przepisami.

Ponadto w latach 2017- 2020 (I kwartał) Uniwersytet planował wydatki na działania związane z kształceniem cudzoziemców studentów Specjalistycznych Studiów Wschodnich UW na podstawie umowy z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz z budżetu projektu³⁷. Z dotacji finansowana była m.in. dydaktyka, świadczenia stypendialne, rekrutacja i promocja na Specjalistyczne Studia Wschodnie, podnoszenie jakości oferty edukacyjnej, projekty pomocowe w ramach studiów (sesje naukowe, Wschodnia Szkoła Letnia oraz Wschodnia Szkoła Zimowa, kursy językowe), badania i popularyzacja nauki.

(akta kontroli tom I str. 342-345, 348, 399)

³⁶ Wg. sprawozdania Rektora z 2019 r. z programu skorzystało ok 2,5 tys. osób, uruchomiono 18 programów studiów w j. polskimi angielskim, pracownicy administracyjni uczestniczyli w 37 kursach językowych, zakończono I turę konkursu w ramach projektu „Włączanie badaczy z zagranicy w dydaktykę UW” Spośród 21 kandydatur wyłoniono 16 badaczy, którzy reprezentują nauki przyrodnicze, humanistyczne i społeczne. Badacze pochodzą z Ameryki Północnej, Azji oraz z całej Europy.

³⁷ Łącznie w okresie w 2017-2020 (I kwartał) UW zaplanował wydatki na kwotę 6606,5 tys. zł. (w tym w roku 2017 -2274,5 tys. zł, w roku 2018 – 2349,3 tys. zł, w roku 2019 – 1367,7 tys. zł, w roku 2020 (do 31 marca) – 615 tys. zł).

3.6 Dwa największe projekty stypendialne: „Program Stypendialny dla Polonii im. Gen. W. Andersa” i „Program Stypendialny im. Stefana Banacha” realizowane były zgodnie z zasadami określonymi w umowie ramowej³⁸. Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej³⁹ przed rozpoczęciem semestru przysyłała wykazy studentów, beneficjentów programów stypendialnych oraz przekazywała zaliczkę na poczet wypłat stypendiów. Po zakończeniu semestru Uczelnia na podstawie wykazu sporządzała raport, uwzględniający wszystkie dokonane wypłaty. Po zatwierdzeniu raportu Uczelnia sporządzała notę księgową, co ostatecznie zamykało rozliczenie semestru.

Do dnia zakończenia kontroli Uczelnia przekazała do Agencji dwa raporty: za semestry letni roku 2018/2019, zatwierdzony przez Agencję i rozliczony z wydatków oraz za semestr zimowy roku 2019/2020 zatwierdzony przez Agencję w dniu 2 lipca br. Uczelnia, zgodnie z umową, ma 30 dni na sporządzenie noty księgowej, która ostatecznie rozliczy zaliczkę przekazaną przez Agencję. W ramach programu stypendialnego dla Polonii poniesione wydatki w UW kształtowały się w latach 2019-2020 następująco⁴⁰: w 2019 r. – 4 066,5 tys. zł i w pierwszej połowie 2020 r. – 2 374,5 tys. zł.

(akta kontroli tom I str. 342-347; tom II str. 57-166, 201-206)

3.7. Wysokość opłaty za rok studiów⁴¹ wynosiła 3,0 tys. euro. Na wniosek studenta opłata mogła zostać rozłożona na raty, wysokość poszczególnych rat wynosiła: 2 x 1,5 tys. euro. Wysokość pobieranych opłat była zgodna z wewnętrznymi regulacjami obowiązującymi w UW wydanymi na podstawie § 17 Rozporządzenia MNiSW z dnia 12 października 2006 r. w sprawie podejmowania i odbywania przez cudzoziemców studiów i szkoleń oraz ich uczestniczenia w badaniach naukowych i pracach rozwojowych⁴² oraz na podstawie § 11 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie podejmowania i odbywania przez cudzoziemców studiów i szkoleń oraz ich uczestniczenia w badaniach naukowych i pracach rozwojowych⁴³, a także na podstawie art. 23 ust. 1, art. 79 ust. 1 pkt 1, 2, 3 i 5 oraz ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

(akta kontroli tom II str. 1-20, 31-54)

3.8. W okresie objętym kontrolą Rektor UW wydał 233 decyzje w sprawie zwolnień z opłat studentów cudzoziemców na kwotę łącznie 603,1 tys. zł⁴⁴. Głównymi powodami zwolnień z opłat studentów cudzoziemców⁴⁵ była trudna sytuacja materialna oraz istotne pogorszenie sytuacji materialnej studenta w trakcie studiów. Decyzje wydano zgodnie z rozporządzeniem z 2006 r. oraz zarządzeniem nr 115 Rektora UW⁴⁶.

(akta kontroli tom I str. 4-42, 331-341; tom II str. 194-198)

3.9. W roku 2017 roku wypłacono 241 stypendiów na łączną kwotę 183,9 tys. zł. W roku 2018 wypłacono 239 stypendiów na łączną kwotę 164,9 tys. zł. Natomiast

³⁸ Umowa ramowa nr PPS/UCZ/2018/1/00059/V/00001 zawarta pomiędzy Uniwersytetem Warszawskim a Narodową Agencją Wymiany Akademickiej w dniu 17 maja 2019 roku określającej zasady współpracy i rozliczeń finansowych.

³⁹ Dalej: NAWA.

⁴⁰ Na podstawie danych programu stypendialnego dla studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych magisterskich wraz z kursem przygotowującym do tych studiów – rozliczenie roczne na podstawie raportów generowanych z Uniwersyteckiego Systemu Obsługi Studiów (Usos) (raporty nie oferują możliwości wykazania poziomów studiów oraz liczby studentów).

⁴¹ Badanie przeprowadzono na próbie 20 studentów cudzoziemców przyjętych na studia na Wydziale Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na kierunku „Undergraduate Programme in International Relations”

⁴² Dz. U. z 2016 r. poz. 1501. Dalej: rozporządzenie z 2006 r.

⁴³ Dz. U. z 2018 r. poz. 1125.

⁴⁴ W 2017 roku wydano 78 decyzji, w 2018 roku wydano 36 decyzji, w 2019 roku wydano 97 decyzji, w 2020 roku (I kwartał) wydano 22 decyzje w sprawie zwolnień z opłat studentów cudzoziemców.

⁴⁵ Badaniem objęto dwadzieścia wydanych decyzji dotyczących zwolnień z opłat cudzoziemców w latach 2016-2020.

⁴⁶ Zarządzenie nr 115 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 31 października 2018 r. w sprawie warunków i trybu zwalniania z opłat za usługi edukacyjne świadczone studentom cudzoziemcom. Podstawą do zwolnienia z opłaty było m.in. istotne pogorszenie w trakcie studiów sytuacji materialnej studenta.

w roku 2019 zostało wypłaconych 227 stypendiów na kwotę 163,0 tys. zł. W I kwartale 2020 roku wypłacono 39 stypendiów na kwotę 26,0 tys. zł.

(akta kontroli tom I str. 393-396; II str. 189)

Rektor przyznawał cudzoziemcom⁴⁷ stypendia na podstawie określonych i opublikowanych wcześniej kryteriów⁴⁸, tj. na podstawie wysokości dochodu na osobę w rodzinie studenta uprawniającego do ubiegania się o stypendia oraz wysokości stypendiów w danym roku akademickim. Źródłem finansowania stypendium był Fundusz Pomocy Materialnej oraz Fundusz Świadczeń. W czterech przypadkach Rektor umorzył 20 lub 30 % opłaty czesnego za powtarzanie dwóch przedmiotów lub czesne na I roku studiów.

(akta kontroli tom II str. 186)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działania Uczelni związane z diagnozowaniem potrzeb dotyczących kształcenia cudzoziemców i realizację planów rozwoju Uniwersytetu. Zgodnie z umową zawartą z NAWA, UW redystrybuował stypendia przeznaczone dla studentów obcokrajowców przeznaczone na poprawę warunków kształcenia. Zgodnie z obowiązującym prawem i wewnętrznymi regulacjami pobierano opłaty związane z kształceniem cudzoziemców, podejmowano decyzje zwalniające cudzoziemców z opłat oraz przyznawano stypendia.

4. Współpraca właściwych podmiotów na rzecz wspierania kształcenia cudzoziemców.

Opis stanu
faktycznego

4.1. Uniwersytet podejmował współpracę w zakresie działań na rzecz kształcenia cudzoziemców m.in.:

- z Fundacją Rozwoju Systemu Edukacji – Narodową Agencją Programu Erasmus+, w zakresie realizacji programów edukacyjnych;
- w ramach Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, w zakresie inicjatyw związanych z podejmowaniem przez cudzoziemców kształcenia w Polsce oraz promocją polskich uczelni za granicą;
- z NAWA w ramach zawartej umowy ramowej, jak i w ramach programów dla instytucji wspierających m.in. kształcenie cudzoziemców (PROM, Promocja Zagraniczna, Międzynarodowe Partnerstwa Akademickie, program Wymiany Bilateralnej Naukowców), w zakresie spraw dotyczących przyjęcia na studia stypendystów NAWA, informacji o zagranicznych dyplomach ukończenia studiów, promocji polskich uczelni zagranicą;
- z IROs Forum – siecią biur współpracy międzynarodowej 21 polskich akademickich uczelni publicznych, w zakresie wymiany dobrych praktyk;
- z MNiSW w zakresie interpretacji przepisów, w tym z Departamentem Współpracy Międzynarodowej w tematyce uznawania zagranicznych dokumentów o wykształceniu;
- z BUWiWM, w zakresie spraw dotyczących przyjęcia na studia stypendystów Rządu RP;
- z ambasadorami RP, w zakresie przekazywania niezbędnych informacji dotyczących cudzoziemców ubiegających o przyjęcie na studia w UW;
- z kuratorium oświaty, w zakresie informacji dotyczących równoważności świadectw ukończenia szkoły średniej uzyskanych za granicą;

⁴⁷ Badaniem objęto próbę dwudziestu studentów cudzoziemców UW, którym przyznano stypendia.

⁴⁸ § 21 ust. 1 Regulaminu ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Warszawskiego oraz postanowień Rektora w sprawie wysokości dochodu na osobę w rodzinie studenta uprawniającej do ubiegania się o stypendia oraz wysokości stypendiów w roku akademickim: postanowienia nr 8 z dnia 27 września 2016 r., nr 13 z dnia 26 września 2017 r., nr 16 z dnia 17 października 2018 r., nr 9 z dnia 29 października 2019 r.

- z Urzędem Miasta Stołecznego Warszawy, w ramach działalności Welcome Point na początku roku akademickiego w kwestii organizacji szkoleń z zakresu bezpieczeństwa.

(akta kontroli tom I str.72-84, 317-330; tom II str. 55)

4.2 W okresie objętym kontrolą UW we współpracy z innymi podmiotami wypracowały standardy pozwalające na bieżący przepływ informacji w zakresie kształcenia cudzoziemców m.in. poprzez korespondencję mailową oraz kontakt telefoniczny, a także dedykowanych pracowników do kontaktu z tymi podmiotami. Rektor ds. Studentów wyjaśniła m.in., iż niezbędne dla efektywnego wypracowania procedur było również podnoszenie kompetencji pracowników biura UW w zakresie rekrutacji cudzoziemców oraz umiędzynarodowienia ich poprzez aktywny udział w szkoleniach, konferencjach, warsztatach organizowanych m.in. przez NAWA, IROs Forum, Fundację Edukacyjną Perspektywy.

(akta kontroli tom I str. 72-84; tom II str. 55)

4.3 Zgodnie⁴⁹ z art. 43 ust. 6a i 6b ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz § 11 rozporządzenia z 2006 r, Rektor informował MNiSW, Dyrektora BUWiWM oraz Komendanta Głównego Straży Granicznej o przyjętych na studia na dzień 31 grudnia 2017 r. studentach zagranicznych. Po nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, z dniem 1 stycznia 2018 r., zgodnie ze zmienionym brzmieniem ww. przepisu Rektor w kolejnych latach wprowadzał do systemu POL-on dane o przyjęciu na studia na dzień 1 października danego roku. Przekazywane w związku z art. 170 c ust. 1 i 2 pkt 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym wykazy studentów zagranicznych zawierały informacje wymagane tymi przepisami⁵⁰.

(akta kontroli tom II str. 180-185, 199-200)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

NIK ocenia pozytywnie współpracę Uczelni z innymi podmiotami na rzecz wspierania kształcenia cudzoziemców oraz przekazywanie właściwym podmiotom odpowiednich danych dotyczących przyjmowania na studia cudzoziemców.

IV. Wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Warszawa, 17 lipca 2020 r.

Magdalena Żywicka
doradca prawny

M. Żywicka
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie
p.o. WICEDYREKTORA
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Warszawie

Michał Musioł
podpis
Michał Musioł

⁴⁹ Badanie próby dwudziestu studentów cudzoziemców przyjętych na Wydział Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UW na studia I stopnia na kierunku „Undergraduate Programme in International Relations”.

⁵⁰ Badanie na próbie 20 cudzoziemców przyjętych na studia I stopnia UW oraz na 10 cudzoziemcach skreślonych z listy studentów w UW.